

Miljöhandlingsplan 2012–2015 för Farsta stadsdelsnämnd

Bakgrund

Stockholms miljöprogram 2012–2015 fastställdes av kommunfullmäktige den 30 januari 2012. Miljöprogrammet ger samtliga nämnder och styrelser i uppdrag att klarlägga sin egen miljöpåverkan och formulera åtgärder i en miljöhandlingsplan för hur påverkan ska minska.

Miljöprogrammet omfattar sex övergripande inriktningsmål som konkretiseras genom delmål som beskriver hur nämnder och styrelser förväntas bidra till mål för olika verksamhetsområden.

1. Miljöeffektiva transporter
2. Giftfria varor och byggnader
3. Hållbar energianvändning
4. Hållbar användning av mark och vatten
5. Miljöeffektiv avfallshantering
6. Sund inomhusmiljö

Inledning

Farstas miljöhandlingsplan är ett förvaltningsövergripande dokument där mål som formulerats i Stockholms miljöprogram realiserar i nämndens verksamheter. Miljöhandlingsplanen omfattar endast de delmål i miljöprogrammet som berör nämndens ansvarsområden. Miljöhandlingsplanen är en revidering av förra årets plan och avser år 2015.

Miljöpåverkan och rådighet

Inom flera av förvaltningens enheter sker aktiviteter varje dag som får konsekvenser för miljön. Det gäller exempelvis transporter, energiförbrukning, upphandling av varor och tjänster, inköp och avfallshantering. Inom enheterna finns möjligheter att påtagligt minska nämndens totala miljöpåverkan.

Nämndens miljöpåverkan kommer även till uttryck i de ställningstaganden som görs vid mer strategiskt och långsiktigt arbete. Det kan exempelvis vara aktuellt i remissvar om nya exploaterings- och

utbyggnadsprojekt och i arbetet med investeringar samt drift och underhåll av parker och naturområden.

Centralt för miljöhandlingsplanen är att miljötänkandet ska integreras inom alla enheter. Möjligheten att påverka ser dock olika ut för förvaltningens skilda verksamheter.

Genomförande och uppföljning

Planen ska fungera som ett dokument som nämnden ska arbeta efter och som enheterna kan utgå ifrån när de formulerar miljöåtaganden och arbetssätt. Alla som arbetar inom förvaltningen ska känna till miljöhandlingsplanens innehåll och praktisera den i det dagliga arbetet. Nämnden följer upp planen i stadens integrerade system för ledning och styrning, ILS. Två gånger per år rapporteras statistik över andelen miljöfordon och andelen förnyelsebart bränsle till miljöförvaltningen.

Ansvar

Förvaltningsledningen har det övergripande miljöansvaret.

1. Miljöeffektiva transporter

Stadens mål är ett långsiktigt hållbart transportsystem, baserat på ny teknik, alternativa bränslen, bättre logistik och mer information. En övergång till mer kapacitetsstarka och mindre miljöbelastande transportmedel är nödvändig. Samtidigt måste arbetet med att söka smarta trafiklösningar som är resurssnålare och utnyttjar energin effektivare än idag fortsätta. En satsning på de oskyddade trafikanterna leder till en mindre bullrig stadsmiljö, en mer trafiksäker miljö och en stadsmiljö som är mer trivsamt att vistas i. Det ska vara lätt att välja kollektiva, trygga och miljöanpassade transportlösningar.

Som stor arbetsgivare kan staden också påverka resandet hos de anställda. Som verksamhetsutövare kan staden vid upphandling välja miljöanpassade fordon och arbetsmaskiner.

Delmål 1.1 Miljöbelastningen från stadens transporter och resor ska minska

Delmålet innebär att nämndens verksamheter ska arbeta systematiskt för att minska miljöbelastningen från sina transporter och resor. För att göra resepolicyen känd av samtliga medarbetare redovisas den exempelvis på ett APT-möte.

Indikator	Årsmål 2015
Andel elbilar.	10 %
Andel miljöbilar.	100 %

Aktivitet	Ansvar
Alla medarbetare ska känna till och följa förvaltningens resepolicy.	Alla medarbetare
Innan fordon ska köpas eller leasas tas kontakt med förvaltningens bilsamordnare.	Enhetschefer

Resepolicy

Stockholms stad har ambitionen att göra Stockholm till en ekologiskt hållbar och trafiksäker storstad. Till år 2015 ska utsläppen av växthusgaser ha minskat till 3,0 ton per stockholmare. För att nå dit måste stockholmarna förändra sitt resande och förvaltningens medarbetare kan här föregå med gott exempel.

- Resepolicyn gäller alla anställda inom Farsta stadsdelsförvaltning och omfattar trafiksäkerhet, miljö och kostnadseffektivitet.
- Alla har ansvar för att tjänsteresan planeras och genomförs så att miljöpåverkan och kostnader minimeras.
- Resepolicyn skapar förutsättningar för en trygg och säker arbetsmiljö för medarbetarna.
- Riskerna för att andra trafikanter ska komma till skada minimeras.

Resepolicyn bygger på stadens miljöprogram och trafiksäkerhetsprogram som har beslutats av kommunfullmäktige.

RESEPOLICYN INNEBÄR ATT DU SKA:

Välja bästa färd sätt

- Gå eller cykla om möjligt vid kortare sträckor.
- Kollektiva färdmedel för lokala resor.
- Res med förvaltningens miljöbilar.
- För nationella resor kortare än 50 mil rekommenderas tåg.
- Flyg väljs när alternativ saknas på längre resor.

Res med bil

- Om resan görs med bil väljs någon av förvaltningens miljöbilar.
- Hyrbil ska uppfylla stadens kriterier för miljöfordon.
- Undantagsvis används privat bil för resor i tjänsten.
- Taxi används restriktivt och då med upphandlat bolag.
- Möjligheter till samåkning ska övervägas.

Körsätt

- Alla som kör förvaltningens miljöbilar erbjuds utbildning i ekokörning.
- Hastigheten ska anpassas efter trafiksituationen och hastighetsgränsen får inte överskridas.
- Om mobilsamtal är nödvändigt ska handsfreeutrustning användas.

Krav på fordon

- Förvaltningens bilar ska vara försedda med alkolås.
- Odubbade vinterdäck ska användas under den kalla säsongen.
- Fordon får endast köpas, leasas eller hyras från företag som staden har upphandlat.

Delmål 1.2 Stadens egna fordon ska vara miljöbilsklassade och köras på miljöbränsle, och av stadens upphandlade transporter ska miljöfordonsandelen öka

Delmålet innebär att de motorfordon som nämnden äger eller leasar ska vara miljöbilar enligt den definition som antagits av kommunfullmäktige. Andelen förnyelsebart drivmedel ska vara minst 90 procent för de miljöbilar som är avsedda för etanol respektive fordonsgas.

Indikator	Årsmål 2015
Andel miljöbränslen i stadens etanol- och biogasfordon.	90 %

Delmål 1.3 Miljö kvalitetsnormen för luft ska uppnås

Nämndens mål är att samtliga bilar ska använda odubbade däck vintertid.

Indikator	Årsmål
Andel dubbdäck	0 %

Aktivitet	Ansvar
Medarbetare som kör förvaltningens miljöbilar erbjuds utbildning i ekokörning.	Enhetschefer/ bilsamordnare

Delmål 1.4 Gång- och cykelresandet ska öka

Delmålet syftar till att skapa förutsättningar för att cykel- och gångtrafiken ska öka. För nämnden innebär det att stå för en god vinterväghållning av cykelvägar på parkmark. (Trafiknämnden har ansvar för cykelpendlingsstråk på parkmark).

Aktivitet	Ansvar
Cykelstråk på parkmark kontrolleras att de är snöröjda och sandsopade.	Parkingenjör
Lånecyklar finns tillgängliga för de medarbetare som reser i tjänsten.	Avdelningschefer

2. Giftfria varor och byggnader

Delmål 2.1 Innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade varor ska minska

Spridningen av miljögifter måste minska och staden kan påverka detta genom att välja miljöanpassade varor och tjänster i sin upphandling. Delmålet avser för nämndens del varor som har en kort omloppstid och livslängd som exempelvis städtjänster. Det gäller även entreprenadupphandlingar för investering, drift och underhåll av parkmark inom stadsdelsområdet.

De fem högst prioriterade miljö- och hälsofarliga ämnena ska undvikas. (Se beskrivning faktaruta bilaga 3 i Stockholms miljöprogram för 2012–2015). Ämnen uppförda på SIN-list och Kemikalieinspektionens PRIO-databas ska undvikas. Miljöstyrningsrådets upphandlingskriterier ska vara vägledande när sådana finns. I annat fall gäller att kriterier för Svanen, Bra Miljöval eller EU Ecolabel.

Aktivitet	Ansvar
När tjänster och entreprenader upphandlas ställs krav på att miljöanpassade produkter ska användas. SIN-list och PRIO-databas ska beaktas.	Upphandlare
Uppföljning av ställda miljökrav i upphandlingar ska göras med stickprovskontroller.	Enhetschefer

Delmål 2.3 Andelen ekologiska livsmedel som staden köper in ska uppgå till minst 25 procent

En ökad ekologisk konsumtion av livsmedel bidrar till en hållbar utveckling. Med ekologiska livsmedel menas exempelvis KRAV, Demeter, MSC som uppfyller kriterierna enligt EU-förordningen 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter. Målet för nämnden är att upphandlade livsmedel ska uppgå till minst 25 procent år 2015. Det gäller även upphandling av måltider samt måltidsverksamhet till förskola, äldreomsorg med flera verksamheter. I den mån det är möjligt ska ekologiska livsmedel köpas in till möten, konferenser och interna arrangemang.

Indikator	Årsmål 2015
Andel ekologiska livsmedel i förvaltningens verksamheter.	25 %

Aktivitet	Ansvar
Ekologiska livsmedel ska särredovisas på konto 6442.	Enhetschefer

3. Hållbar energianvändning

Tillgång till energi har en central betydelse för vårt välbefinnande. Samtidigt är utvinning av energi och användning av densamma en av orsakerna till flera stora miljöproblem. Effektivare energianvändning och förnybara energikällor krävs för att minska växthuseffekten. Med energieffektiv teknik kan staden medverka till en miljöanpassad tillväxt och utveckling och minska sina driftkostnader.

Delmål 3.1 Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst 10 procent

Energianvändning i stadens byggnader och anläggningar ska minska. Vid ny- och ombyggnad av lokaler är energieffektiva lösningar prioriterade. Målet innebär att förbrukningen ska minska i de lokaler där förvaltningen har verksamheter jämfört med föregående år.

Indikator	Årsmål 2015
Elanvändning/m ² lokalyta	52 kWh

Aktivitet	Ansvar
Energieffektivisering sker genom byte till LED-belysning och installation av närvarobelysning.	Enhetschefer/ lokalintendent

4. Hållbar användning av mark och vatten

Delmål 4.1 Mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden ska stärkas och utvecklas

Delmålet handlar om att behålla och utveckla funktionen hos den grön- och blåstruktur som är en förutsättning för bevarande av ett rikt växt- och djurliv. I samband med att nya detaljplaner tas fram kan svaga funktioner stärkas. Intrång i särskilt betydelsefulla grönområden ersätts och kompenseras med en lokalt likvärdig funktion. Åtgärder kan vara att återskapa naturtypen eller restaurera en miljö där naturvärdena har försämrats.

Aktivitet	Ansvar
I samband med förslag till nya detaljplaner, där intrång på värdefulla grönytor planeras, ska grönkompensation i närområdet begäras.	Parkingenjör/ planeringssekreterare

Delmål 4.2 Grön- och vattenområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska stärkas och utvecklas

Närheten till naturen är viktig för stadsdelsområdets attraktionskraft och befolkningens rekreation. Målet är en långsiktigt hållbar markanvändning som bidrar till ekonomisk utveckling utan att viktiga miljövärden går förlorade.

Stadsdelsområdet ska ha god tillgång till lek och rekreativomöjligheter. Parker och gröna offentliga rum binds samman med gröna länkar genom och mellan stadsdelarna.

Vid ny exploatering där park- och naturmark tas i anspråk är det viktigt att bevara och utveckla gröna samband och strukturer. I samband med nya planer och projekt sätts åtgärder in för att stärka svaga kopplingar. Det kan vara upprustning eller nyanläggning av parker, lekplatser eller gång- och cykelvägar. Som underlag finns exempelvis nämndens parkplan, Stockholms vattenprogram och stadsbyggnadskontorets kartläggning Stockholms ekologiska känslighet.

Aktivitet	Ansvar
Öka antalet brukaravtal.	Planeringssekreterare
Verka för att grönområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska utvecklas i samband med att naturmark tas i anspråk för annan användning.	Parkingenjör/ planeringssekreterare

Delmål 4.5 Skötseln av grön- och vattenområden ska stärka biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter

En väl fungerande skötsel av park- och naturområden är en förutsättning för att bevara och utveckla både ekologiska och rekreativa värden. Nämndens arbete ska vara ekologiskt inriktat och gynna naturligt förekommande arter i naturområden. Parker och naturområden ska skötas enligt beslutad parkplan för Farsta stadsdelsområde.

Delmålet verkar som ett förhållningssätt i nämndens arbete med att främja den biologiska mångfalden i naturområden.

Aktivitet	Ansvar
Bevara och utöka stadsdelsområdets slätterängar i syfte att öka den biologiska mångfalden.	Parkingenjör

Del 4.6 Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska förbättras
Stadsdelsområdets sjöar och vattendrag Magelungen, Drevviken och Forsån har stor betydelse för rekreation, friluftsliv, djur och växter. Delmålet berör nämnden vad gäller ansvaret och skötseln av stadsdelsområdets strandbad Hökarängsbadet och Farstrandsbadet.

Indikator	Årsmål
Andel godkända badvattenprover.	100 %

Aktivitet	Ansvar
Badvattenprover tas sju till åtta gånger per säsong på Hökarängsbadet och Farstastrandsbadet.	Parkingenjör

5. Miljöeffektiv avfallssortering

Avfall är i många fall en värdefull resurs om avfallshanteringen anpassas till avfallets egenskaper. Det mest miljöeffektiva är att i möjligaste mån förhindra att avfall uppstår. Effektiv och miljöanpassad avfallshandling är en viktig del av samhällets infrastruktur. Stadens mål är att minimera mängden avfall och öka andelen som nyttiggörs genom återanvändning och återvinning.

Delmål 5.1 Avfallet från stadens verksamheter ska minska och det som ändå uppstår ska nyttiggöras

Verksamheter ser över sina möjligheter till sortering av olika avfallsfraktioner. Delmålet syftar till att minska resursförbrukningen genom materialåtervinning och energiåtervinning.

Nämndens mål är att 85 procent av förvaltningens förskolor sorterar ut matavfallet för biologisk behandling. Övriga verksamheter som har rådighet över sin avfallshandling ska undersöka möjligheterna att sortera ut matavfall. Med biologisk behandling menas att matrester blir kompostjord eller rötas och omvandlas till biogas. En ökad biologisk behandling av matavfallet från stadens egna verksamheter syftar bland annat till att öka biogasproduktionen i Stockholm.

Indikator	Årsmål 2015
Andel verksamheter som infört separat hantering av matavfall.	80 %

Aktivitet	Ansvar
Förbrukningen av engångsprodukter ska minska.	Enhetschefer
Förutsättningar för biologisk hantering av matavfall ska utredas på alla enheter.	Enhetschefer

Delmål 5.2 Andel felsorterat farligt avfall ska minska

Delmålet handlar om att minska mängden farligt avfall från nämndens verksamheter. Det kan bland annat ske genom att nämnden vid upphandlingar ställer krav på kemikalieanvändning vid städtjänster och skötsel av grönområden.

Aktivitet	Ansvar
Enheterna ska informeras om vad som klassas som farligt avfall och hur det ska omhändertas.	Avdelningschefer
Riskavfall ska hanteras enligt föreskrifter.	Enhetschefer

6. Sund inomhusmiljö

Eftersom vi tillbringar större delen av våra liv inomhus, har en god inomhusmiljö stor betydelse för människors hälsa och komfort. Hälsobesvär relaterade till inomhusmiljön är ett problem i många byggnader. Arbetet för att minska hälsorelaterade riskfaktorer berör bland annat buller, dålig luftkvalitet, inomhustemperatur och höga radonhalter i bostäder och allmänna lokaler. När åtgärder vidtas för att förbättra inomhusmiljön bör lösningar sökas som även bidrar till lägre eller lika energianvändning.

Stadens alla nämnder och styrelser som äger, bygger, förvaltar och brukar lokaler har ansvar för en sund inomhusmiljö i de egna lokalerna. Delmålen enligt miljöprogrammet handlar, förutom att inomhusmiljön ska bli bättre, om att radonhalterna och bullernivåerna inomhus ska minska. För stadsdelsnämnden handlar målområdet om att verksamheter som förskolor, vård- och omsorgsboenden, grupp-bostäder, korttidshem och dagliga verksamheter ska ha god luftkvalitet och goda ljudnivåer för brukare och personal.

Aktivitet	Ansvar
God ljudnivå upprätthålls vid verksamheter med hjälp av exempelvis bordskivor med ljuddämpande ytskikt, möbeltassar, bullerdämpande mattor, ljuddämpande väggfärg, takabsorbenter och skärmar.	Enhetschefer
Arbetsmiljöronder genomförs i alla lokaler.	Enhetschefer
Allergiframkallande växter och blommor ska undvikas i förvaltningens lokaler. Lista över olämpliga växter och blommor finns på intranätet.	Enhetschefer
En plan för en kemikaliefri förskola ska tas fram.	Avdelningschef